

**THE GAUTH
RAJA**

సంకల్ప

మౌనునొక మాసపత్రిక

అష్టావధాని జానపాటి పట్టాభిరామశాస్త్రిచే
బ్రచురింపబడుచున్నది.

గుంటూరుజిల్లా, పల్నాడుతాలూకా, జానపాడు.

సంపుటము 13	}	1921 సం॥ ఫిబ్రవరి నెల.	}	సంచిక 2
------------	---	---------------------------	---	---------

విషయములు.

- 1 జగద్గురుపీఠము శంకరమంచి లక్ష్మీనారాయణశాస్త్రిగారు
- 2 భారతభూమి ఆదిపూడి ప్రభాకర రావుగారు.
- 3 నాగరఖండము పత్రికాధిపతి

చందాసిద్ధ యము సంవత్సరమునకు.

ప్రధానపోషకులకు రు 25 0 0 సహాయకులకు రు 5 0 0
పోషకులకు రు 10 0 0 చందాదారులకు 8 0 0

చంద్రికా ముద్రాక్షరశాల, గుంటూరు.

Printed at the Chandrika Press, Guntur,
and published at Janapadu, by the Editor Ashtavadhani
Janapati Pattabhirama Sastry.

గౌరవ గ్రాహకులకు

పోష

- 1 రామసింగుగారు, నెల్లుట్ల ముర్రుపు సంస్థానము ఘోషేజరు,
- 2 తమ్మన రామకృష్ణయ్యగారు, మర్చెంటు, బందరు
- 3 రాయవరపు గవత్తాజు గారు, మూలపేట.
- 4 కాతా నూర్యనారాయణరావుగారు, మర్చెంటు, బెజవాడ
- 5 జాగలముూడి కుప్పస్వామి నాయుడుగారు, కారంచేడు.
- 6 అల్లాడి లక్ష్మణరావుగారు, కరణం, జంగపల్లి.
- 7 రంగావర్ణుల హనుమయ్యగారు, జిల్లాకోర్టు వకీలు, నర్సారావుపేట.
- 8 గూడూరి వీరసాంబశివరావు సర్దేశపాండ్యగారు, మానెకొండూరు.
- 9 కందుకూరు లక్ష్మీకృపాదరావుబహదూరుజమిందారుగారు, ఉర్లం

సహాయులు.

- 1 పట్నూరి నారాయణరావుగారు, క్షీరసాగరము.
- 2 చింతలపాటి యజ్ఞయ్యగారు, మర్చెంటు, బెజవాడ.
- 3 జూలూరి వెంకటరత్నంగారు, వకీలు, గుంటూరు.
- 4 నెల్లుట్ల కేశవరావు దేశముఖుగారు, నెల్లుట్ల.
- 5 వెలమకన్నె శోభనాద్రిరావుగారు, ఆడూరు సివారు.
- 6 వావిళ్ల వెంకటేశశాస్త్రిగారు, చెన్నపట్టణం.
- 7 పంచాయతీ సంఘమువారు, పిడుగురాళ్లు,
- 8 ఏలేశ్వరం వెంకటరత్నంగారు, మర్చెంటు, బెజవాడ.
- 9 ఎనమండ్ర లక్ష్మీనరసింహముగారు, మర్చెంటు బెజవాడ.
- 10 పెద్దిభట్ల వీరయ్యగారు, ప్లిడరు, బెజవాడ.
- 11 తిప్పరాజు కామేశ్వరరావుగారు, కరణం దుగ్గిరాల.
- 12 పిల్లలమర్రి సోమయాజులగారు, తహసీలుదారు, ఒంగోలు.
- 13 కాకుమాను హనుమయ్యగారు, నర్సారావుపేట
- 14 రాచకొండ వెంకటరామయ్యగారు మర్చెంటు, వినుకొండ.
- 15 మెదవ కిషక్ రావు దేశముఖుగారు, నల్లబల్లి.
- 16 రావిప్రోలు రాఘవదీక్షితులుగారు, కాకుమూరు.
- 17 తంగెడ నరసింహారావుగారు, కరణం, మోజంపాడు.
- 18 గోపేటి వేణుగోపాలరావుగారు, పోలీసు సబు యిక్స్ పెక్టరు, పిడుగుర
- 19 వారపరాజు వెంకట లక్ష్మీనరసింహారావు దేశముఖుగారు, తమ్మవరం.
- 20 దేవే గాజురాంకావగారు, నాదూరు, దోమకొండ.

అభినవసరస్వతి

సంపుటము ౧౩ } జానపాదు, } సంచిక ౨
రాధి స॥ మాఖమాసము.

శ్రీ జ గ ధ్ధ రు పీ త ము

శ్లో॥ నగురోరధికం నగురోరధికం నగురోరధికం నగురోరధికం
విదితం విదితం విదితం విదితం శివశాసనతత్త్వశాసనతః॥
శ్లో॥ దేవైవేంద్ర్యః కృతేభూద్విధి హరిగురురాడ్వక్షిణామూర్తిరూఢా
దుర్వాసాస్సత్యవాసస్తత ఇహగిరిశోరామచంద్రాదిసేవ
త్రేతాయాం వ్యసనూనుశ్శుక మునిభవద్వాపక
వ్యాకుర్వన్వేదఃపూర్ణః కలియుగసమయేశంకరి

గురుపీతాభిమానులారా! ధర్మాభిమానుల
శత్రోక్తి భూషండల మండనాయమానంబు
పుమారు రెండువేలసంవత్సరముల క్రిందట
తంబులు బ్రబలియుండ నారదప్రేరితులై
కైలాసంబునకుంజోయి శరంబులు జోడించి
అంతటలోకైక శంకరుండగుశంకరుండు

శ్లో॥ మనోరథంపూరయిష్యే । మాను
దుష్టాచారవివాశాథ్కం ధమకసంస్థ
యతీంద్రశ్శృంగరోనామ్నాభిషిష్యామిః

దేవతలారా! నేను శంకరాచార్యనామముతో య
నై భూతలమండవతరించి పుర్వతంబులనుడంచి సద్ధర్మంబుల స్థాపనచేద
మీమీనెలవులకుంజును సుఖంబుగనుండుడని యాజ్ఞాపించి పరమదయా
కరుండగు పరమేశ్వరుండు లోకానుగ్రహముకై విక్రమార్క మహా
రాజులవారి పదునాల్గవ శతమునకును గలియుగము మూడువేలయే
బది యెనిమిది సంవత్సరమునకును సరియయిన యీశ్వరసంవత్సరవైశా
ఖశుద్ధపంచమీతిధియందుఁ గేరళ (మళయాళ) దేశమునందుఁ గాలటి

యగ్రహారంబున విప్రకులావతంసుండగు శివగురుసతీగర్భ శుక్తియుక్తా
యమానంబై యవతరించి రెండవసంవత్సరమునందే యశారాద్యక్షుర
ములనుచ్చరించుచు తాళిక వైదికవిద్యలనున్నిటని మూడవయేటనేర్చి
శంకరుం డయిదవయేట నుపనయనముగావించిన పిదప సన్యాసాశ్ర
మంబంగీకరించి భాష్యత్రయంబొనరించి శ్రుతిస్మృతులతో విపరీతవా
దులగు ప డితోత్తముల జయించి సకలదుర్మతరంబులు ఖండించి మృ
పవం బొనరించి శ్రీమత్పరమహంస పరివ్రాజ కాచార్యత్వాది

వాచీ విరాజమానుడగు భగవత్పాదాచార్యుండు శార
చి తుంగభద్రాతీర్థస్థిత ఋష్యశృంగపురమునందొక
చి తస్మతమునందు శారదాదేవిని బ్రతిష్ఠించి శిష్యా
శ్రాచార్యుని తన్మతాధిపతిగాననుగ్రహించికులా
న దచ్చిష్యునకొప్పగించి ద్వాత్రింశ ద్వత్స
లాసమునకుంజేరెనను పృత్యంతము గురు
ఎవయంబే కావున నేను మిక్కిలి నెక్కి
నా ?

పశాఖలుగా నేర్పడి పుష్పగిరి పీఠమనియు
శివగంగాపీఠమనియు శాఖినవ విరూపాక్షపీఠమ
నామములచే వ్యవహరింపబడుచున్నయది. తత్తత్పీ
ఠలు వెడలి తత్తద్దేశముల సంచారంబొనరించుచు దీర్ఘక
ాలతలచే శిష్యజనులం బుసీతులంజేయుచు నున్నవారల
దా మనపూర్వులు గురుసన్నిధింజేరి కథశ్చయనాది బ్రహ్మచర్య
వ్రతంబుసల్పుచు శ్రుతిస్మృతి పురాణాదులం జక్కగనభ్యసించి శ్రుతి
స్మృతిప్రసిద్ధంబులగు సత్కీర్తములననుష్ఠింపుచు గులాచారధర్మంబులం
బరిత్యజింపకయు మఱియొక సమయంబున దైవయోగముచేమతవిరుద్ధ
ధర్మములు ధటస్థమైనపుడు విప్రబృందమొక స్థలంబునంజేరి విమర్శించి
తత్తద్దోషంబుల బ్రతికాముఖంబున జగద్గురువులవారికిం దెలుపుకొని

శ్రీ వారియాజ్ఞాన సారంబుగఁ బ్రవర్తించుచుండిరిని వివరపెప్పడిసి.

కలిమహారాజుచే శాస్త్రములను నిక్కవృత్తకాలంబునందు మన
చారలు ముదాత్ములై మన్వాదిస్మృతుల నభ్యసించుకయు వేదశా
స్త్రముల యాధార్యముం జక్కగఁ దెలియనేరకయు వేదంబులు
పొడయ పేగుబులనియు, స్మృత్యర్థంబు లననుష్ఠేయంబులనియు మా
శ్రీశిత్పపిండ్రుపదానంబు లనవసరంబులనియు శిఖాయజ్ఞోపవీతంబులు
శ్రీమదాయకంబులనియు విగ్రహారాధనలు విచారకరంబులనియుఁ
దీర్ఘాధిపతులు మనకు గురువులుగారనియు, వారికి శిక్షాధికారము
లేదనియు నిత్యాదిప్రగల్భములతో వేదశాస్త్రపురాణ గురుధిక్కార
ములం జేయుటకు మొదలిడిరి.

అహ ! యేమి కలికాలమహిమ ?

పూర్వము విప్రకులాలంకారభూతుండును, శ్రీమంతుండు
నగు పునహారాజురాపుగాను పరిభ్రష్టమొనరించుచున్న సమయంబున
రాపుగారి గుఱ్ఱపుస్వారివారు, శ్రీజగద్గురువుల పాత్రసామానుల నప
హరించిరినియు గురువులది తెలిసికొని కృష్ణశాస్త్రీయను మతశిష్యుని
ద్వారమున బహిష్కారపత్రము నొసరినియు రాపుగా రది భక్తిపూర్వ
కముగా నందుకొని తద్వృత్తాంతమంతయుఁ బూర్ణముగాఁ దెలిసికొని
గురుద్రావ్యాపహరణదోషపనయనమునకై యథావిధిగ సభానుమతం
బున స్మృత్యనుసారంబుగఁ బ్రాయశ్చిత్తమొనరించుకొని శ్రీవారిసన్ని
ధికేగి ప్రాయశ్చిత్తద్రవ్యమును గురువులకొసరిగి శుద్ధకర్తృంబు
నందుకొని పునీతుండయ్యెననియుఁ బురాతనగాధ కర్తాకర్ణికగా విన
వచ్చెడిసి. ఇంతియకాక యాంధ్రేయప్రభుత్వమువారుకూడఁ గులాచా
రవిచారాధికారంబును మన గురువులయందే యుంచియున్నట్లు స్పష్టం
బుగాఁ గన్పట్టుచున్నయది. మనగురువులు మన దొర్మనస్యమునుబట్టి
మనజోలికి రాకుండ నుపేక్షాభావమును బోదియున్న వారు.
వారికిఁ బూర్ణాధికారమున్నను “బ్రాహ్మణానామనేకత్వ”మథా న్నా

యముగ మనవారలేకాభిప్రాయముతోనుండక పోవుటవలన వారా
యధికారమును నాచారములోఁ బెట్టుట మానుకొనిరి.

కావున మహాశయులారా! “సతికఙ్కచిత్రకర్మ”యను న్యాయముగ మనకు గుర్వనుగ్రహము పూర్ణముగాఁ దటస్థమైనయెడల మనకు ముందెన్నియో శ్రీశుభము సమకూరగలవు. లేనియెడల, మన మధోలోకముఁ జేరుదుమనుట కించకంతయు సందియముండదు. గురోరంఘ్రిపద్మమనశ్చేష్టలగ్నం | తతఃకిం తతఃకిం తతఃకిం తతఃకిం.

“కలాలేదాంతినస్సర్వే”యను న్యాయముగ నక్షరాభ్యాస మొనరించిన ప్రతిమనుజునకు శ్రీభగవద్గీతాగ్రంథము కరభూషణమై యుండును. దానిలో ప్రథమాధ్యాయమునం దద్దునుఁడు శ్రీకృష్ణ మూర్తితో మొఱఁబెట్టుకొని విచారమును బొందుచున్న యాకించి శ్లోకములను శృద్ధతోఁ దిలకింపుడు.

శ్లో॥ ధర్మేనక్షేకులం కృత్వా నమధమోఽభి భవత్సుతః |
అధర్మాభిభవాత్కృష్ణప్రదుష్కృతి కులస్త్రియః |
స్త్రీషుదుష్టానువార్తేయ జాయతే వర్ణసంకరః |
సంకరోనరకాయవః కుః ఘ్నానాం కులస్యచ |
పతంతిపితరో హ్యేషాంఽప్రపీఢోదకక్రియాః |
దోషైరేతైః కులఘ్నానాం వర్ణసంకరకారకైః |
ఉత్సాద్యంతే జాతిధర్మాః కులధర్మాశ్చకాశ్వతాః |
ఉత్పన్నకులధర్మాణాం మనుష్యాణాంజనాదకాన |
నరకేయతం వాసో భవతీత్యనుశుశ్రుమః ||

ప్రప్రథమమునందు గుర్వనుగ్రహము సమకూరనిది ధర్మసంస్థాప
నముగాదు కావున విద్యాభిమానులందఱును విద్యాశృంగరానుగ్రహ
మునకై ప్రయత్నించుచు నాచార్యస్వామి లఘు బ్రార్థింపుడు. అచా
ర్యానుగ్రహము గలిగినచో మనమందఱును నిహంబున స్రక్పందన

వనితాది సమస్తభోగంబు లనుభవించి విడవ మోక్షసామాజ్యముం
జెందెనను.

ఇట్లు,
నరశరావుపేటగా మనివాసి,
శంకరమంచి లక్ష్మీనారాయణశాస్త్రి

భారతభూమి పూర్వస్థితి

- తే॥ కమలనాభుని నాభిపద్మమున బొడమె
నలువ, నలువకు నిలగల్గె, నిలయు రెండు
భాగములు సేయఁ బ్రాగర్థభాగమునను
దనరె భారతవర్షంబు దక్షిణమున,
ఉ॥ కట్టనికోటయై హిమనగరంబు మహాహస్తతకూటకోటిఁ జూప
పట్టెడు నుత్తరంబునను వార్షిధి గంగను సింధుఁ గూడి చూ
పట్టెడు బ్రాక్షత్రీమలను భవ్యతరంబుగ దక్షిణాశఁ గ
న్పట్టెడు అంకికుం గపుటానర్చిన శేతువు దాని కెల్లలై,
మ॥ రమణీయత్వము సత్వసంపదయు హర్ష్యరాలిమౌ భూని ర
త్నమయోద్దామఖనిప్రకాండమును నానాభూధరోపేత భూ
ధన్యుశోజ్జత్వ మశేషజాతిమృగపిత్తుద్యూధ జీవాపగా
సమ దాయంబులు గల్గి యాధరత రాష్ట్రంబొప్పు నత్యున్నతి
సీ॥ ఒక యూరినుండి వేటొక యూరు ప్రనుట్టైకై
ఘంటాపద్మంబులు గాల్గుచుండ.
పాపధంబులు లేనక రావృత్తంబులుగాక
భటులచే గాపాడఁబడుచునుండ.
నాభటు లొగ్గి దుర్వ్యాపారములు సేయ
కుండ రాజులు కాచుచుండువారు,
నారాజులం దతికారవంబెఁసగ దీ.
వింతురు మూర్ఖణభితతి మఱియు,

నిరుగడల నిక్షై చెల్లవకునలొప్పు
 నోడ్పుటచ్చట దిగ్గియ లచ్చటచట
 నుపవనంబులు ప్రపలును నెప్పుచుండు
 పొటసారులగమి సదుపాయమునకు

౪

సీ! సకలవర్ణంబులు సాంకర్యములులేక

సదమలరీతి నెసంగునాడు

రాజాభిమానంబు ప్రజ కృషియును గల్గి

విద్యలు శాస్త్రము ల్వలయునాడు

రాజులకై పృజ పృజలకై రాజులు

నొందోరు ల్బాసకాచున్న నాడు

తఘతమమృత్యులఁ దవిలి యెల్లరు వాని

నొనర వృద్ధికిఁదెచ్చుచున్న నాడు

దివ్యసాధంబులును మఱి దివ్యవస్తు

ములును దివ్యాన్నమును దివ్యభూషణములు

వడసి తులఁదూఁగుచుండె సంచదలనోడ

భరతవర్షంబు హర్ష సంపత్ప్రదంబు,

గి

మ॥ మనకై సౌఖ్యములెల్లమాని యతివీమధ్యంబునం గట్టబొ

జనమైభట్టి తపఃప్రవృత్తిగొని భిక్షామాత్రసంతుష్టులై

చనువీ రత్యధికు లృహత్ములు మనీషావంతులం చన్యజా

తి నమోహాకమునీయ బొల్పు నతిభూతి నిష్ప్రపవన్లం బిల్, ౬

మ॥ మనలఁ బిడలఁబోలెఁ బ్రోతురు కృపామగ్నత్మ లాతార్థ మొ

క్కనిమేషంబును బోవనియ రరివర్షంబున్న లేకంబునఁ

జని వా రుగ్రభుజార్జితాయతయశస్సంపన్న లీజోదులం

చనువాదంబు గడించి యొప్పుదు రవార్యప్రభవు ల్మిత్రియుల్, ౭

సీ! జనుల కష్టసుఖంబులను విచారించుచు

వగూరితీ నెల్ల యెద్దదులమాన్సి

మితరశ్మిగొనుచు స్వస్థితికిఁ బాల్గొమ్మలై న
 వైభవంబులకు లోపములులేక
 నడుపుచు నాల్గువర్ణములకుఁ దగువృత్తు
 లరసి తదుచితవిద్యాభివృద్ధి
 యెసఁగ వర్తకము కరిసెనము గోరతు

ఁగము మొదలై నకర్మముల శాస్త్ర
 : ధిగఁజేయించి వేనవే ల్విత్తములను
 దేశవృద్ధికి వెచ్చించి తేజమొప్ప
 మంచిమనఁ తులబుద్ధులగుంచు రాజ్య
 పాలనముసేయుచుందురు ప్రభువులచట,

౪

సీ॥ పడవ లోడలు పొగపడవలు మొదలై న
 యానంబులెక్కి ప్రయాణములను
 జేసి దేశములువిడిచి యాశులయందుఁ
 బట్టణంబుల జనపదములందు
 రాజధానులయందు రాజిల్లు పజల యా
 చారంబు లరయుచు వారి కెల్ల
 వలయువస్తువులు నేర్పరులగు తమవారి

వలనఁ గల్పించి తద్వస్తుసమితి
 నెగుమతులుసేసి లెక్కకు నెక్కుడైన
 ధనముగడియించి తమవర్ణధర్మములకు
 బాహిరముగాక దేవతాభక్తిగలిగి
 యచట బేహరికొలము పొల్పిండు, మఱియు

౫

సీ॥ ఏనస్య మేనేల నేకాలమ న నెట్టి
 యెరువునఁబండు నేయేప దార్థ
 ములచేత నెంతెంతగులుగులాభము వాని
 కెసఁగుకష్టము వెచ్చమంతదాఁక

నని వితర్కించి విద్యామూర్తులగు శ్రాహ్మ
ణులఁ జూషకులగు రాజులను బేర

సారంబులెఱిగిన యూరవులను విమ

ర్శించి తద్ధితజోధ సేద్యకాండ్రు

పాడిపంటలబలుపుచే బ్రబలి పన్ను

లడుగకయమున్నతీర్చి సౌఖ్యములఁ జేలు

చందితాగజదేవతా ద్యర్చనములఁ

గఁగునెసఁగి యొప్పుచుందురు కావులచట,

౧౦

ప॥ ఇప్పగిది నన్యోన్యోపకారాయ తదీతులై స్వవృత్తులయం
దభిమానగౌరవంబులుగలిగి నలుకొలముల వారును బరస్పరమైత్రిం బ్ర
వర్తించుచున్నడ

౧౧

సీ॥ బంగరు మొదలైన పలుబోహములయందుఁ

జందనాదిక కావ్యజాతయందు

నేర్పదంతములందు మృగశృంగములయందు

శిలలందు మణులందుఁ జెక్కడంపుఁ

బనులచేఁజెలువారు బహువిధవస్తువుల్

పట్టు రోమము నార ప్రిత్తియు మొద

లగుకానిచే నేసినట్టి వస్తుంబులు

సృష్టిచిత్రములు వ్రాసినకటములు

సిలుపుటద్దాలు ఫలము లనేకభక్ష్య

ములు వివిధవాద్యములు నోషధులును భరత

ఖండ మొసఁగుచునుండె నఖండసరణి

నెల్లదేశములకుఁ గొల్లకొల్లగాఁగ,

౧౨

సీ॥ పంచభూతమ్ముల వ్యాపారములు వాని

మేళనఁబునఁబుట్టు మేటిశక్తు

లఁ యొనరించుకార్యములు లోకోపయో

గమనకు నవిదెచ్చుకమము బుద్ధి
బలమున నరసి లక్షలు కోట్లు వెచ్చించి

చూపరులకుఁ గమచోద్య మొత్తు
నత్యున్నతనిశాలయంత్రశాలావళు

లమితఁబులుగఁగట్టి యందులోన
మెఱుపుచే గాలిచేత నావుగుల చేత

నగుపుయంత్రసమూహంబు గడలుకొల్పి
ధరణియును దివి స్కందంబుఁ దమకు గైవ

సమగ నొప్పిరి భరతవర్షంపుఁ బ్రజలు,

౧౩

నా! ఇట్లన్నిటం గనుభూగడ్డకెక్కి నాగరికత మిచ్చు ముట్టుచున్న
భరితఖండంబునందు

౧౪

ఉ॥ రాజులు రాజులుం గమఁ బరస్పరమైతినిసంగ ధర్మవి
భ్రాజితులై ప్రజ ల్బుధపరగపరఁ జేయచుసృష్టికర్తయై
రాజులునాదిదేవుని రాత్మకుఁ బెక్కునిభాలఁగొల్చుచ
వ్యాజపరోహకార సముదంచితవర్తనల న్మొలంగుదున్

౧౫

ఉ॥ ఎచ్చటగన్న దేవళములే యెటఁజూచిన సత్రశాలలే
యెచ్చటఁగన్న బుణ్యనదులే యెటఁజూచిన తీర్థసేవలే
యెచ్చటఁగన్న దానపకులే యెటఁగన్న దయాసముద్రులే
యెచ్చటఁగన్న భక్తపరులే కనుపట్టుదు రాధారాధలిక,

౧౬

నీ॥ ఒక్కపాణికొలు కాత్మనుకుమార దేహంబుఁ

గోసి యొసగిన కృపాసముద్రు

లవనిఁ బరోపకారార్థంబు వెన్నెమ్ముఁ

దీసి విచ్చిన కై ర్యధీసమగు)

లాడినమాటకై యాటుబిడ్డల రాజ్య

సంపదఁ బాసిన సత్సనిధులు

జనకునానతి గొనసాగింప నడవుల

నిడుమలపాలైన యిద్దకీర్తి
 లర్థరాత్రిమునందు హోరనుచు వాన
 గురియుచుండంగఁ దవయుల్లు గూలఁగొట్టి
 యర్థింబుంటికిఁ గల ప సాయంబుచేసి
 యశముగొనిన మహోదారు తెనఁగి రండు, ౧౭

లే॥ అట్లు లుచ్చితవెలసిన యార్యభూమి
 శతశతాబ్దంబు లక్షిణసంపదలకు
 నునికియైయుండి ద్వాపరయుగమునందు
 ప్రాన్యముంజెందె దై ప్రాణహానిజేసి, ౧౮

లే॥ శకునిదుర్భోధలకుఁజిక్కినాధులైన
 పెద్దలను ధిక్కరించి దుర్వృత్తిబూని
 యన్నదమ్ములతోఁబోరె నకట! యాసు
 యోధనుడు, దానివచ్చె సుర్యోగ చుటను, ౧౯

ఉ॥ క్షుత్యియవీరులెల్లఁజని చచ్చిరి దుర్భరమైన యాకురు
 క్షేత్రమునందుఁబోరి, విధిసేతకు నేమనవచ్చు, బ్రాణ సే
 మాత్రములక్ష్యపెట్ట కభిమన్యుడనచ్చెను, సూతజాహ్నువీ
 పుత్రులుమృగిధి, రస్త్రగురువు, బ్రహ్మ, నిల్గిరి పాండవేయులు, ౨౦

చం॥ వలదనితాతనెప్పి, విదిపాడికి దూరమటలను ద్రోణుడు
 బలికెను, ద్రుడి కూడదనె, బావయు సాధియెలెస్సయంచు బు
 ధ్ధలుతగఁజెప్పెదల్లి యిదిదోసమురాయనె, నిట్టిపలుక
 త్తులువ నిరాకరించి కట దుష్టఁ డరిష్టముచేచ్చె సుర్వికా, ౨౧

ఉ॥ కోరినయాధులైన నివిగోళానిపాడని యొక్కమాటగా
 వారికిఁ జెప్పియున్నయెడఁ బాండవు లాజికివత్తురే, సభా
 స్తారులు ధారుణీశులు ఫసందనిమెచ్చుచు మల్గియుూళ్ళకుఁ
 పోరె, సుయోధనుంగొలిచి భూప్రజలందఱునుక సుఖంపరే; ౨౨

చం॥ మఱిదిని దన్ను సవ్యో యవచూసము ద్రోపదీసేసెనంచుఁ దా
 విరసపుచాదమాడి తగుపెద్దలరొయ సభం గులాంగరాం
 బరములువిప్పి క్రూరఁ డణుమాత్రము జంకకచేసెనట్టి య
 ల్లరిపను లూరకేగునె, కులంబును దన్నును గూపుమాపదే, ౨౩

ఉ॥ చచ్చెడివాఁడు తానొకఁడుచావక యుగ్గిరణంబునందు వి
 వ్యచ్చుని గాండివఁబునను భానునుశోగ్రశ రాళి కగ్గినా
 వచ్చెడి ద్రోణునల్లులకుఁ బావని పెద్దద కాపగానునో
 ద్యచ్చటులాస్త్రసంతతికి నాహుతిఁ జేసె సమస్తరాజులకే, ౨౪

చం॥ వడముడిచేత పేట్టుణిని వర్షిడువేళ గిరిటిగాండివ
 బడరెడువేళ భీష్ముడును వస్త్రగురుండును గర్జ శల్యులు
 బుడమినిబడ్డ వేళ నికర జోరఁగలేమని సేన లస్త్రముల్
 విడిచినవేళనైనఁ దెలివింగనఁ డాకురురాజు మూర్ఖుడై, ౨౫

ఉ॥ ఆహవదోహళుండు సతిలాస్త్రవిదుండు గురుండు నూచికా
 వ్యూహముఖంబునన్నిలిచి యున్నెడఁ బాండవడింభకుండు సం
 దేహములేకచొచ్చి తనతీవ్రశరంబులఁ జేసినట్టియ
 వ్యాహతసాహసంబు గొనియాడరె భూప్రజలెల్ల నేటికి, ౨౬

చం॥ అని మొన బిట్టుతాఁకి హృదయం బవియం దినుఁ గొట్టినట్టి ము
 న్మనుమని సాహసంబునకు “మాయురై మాయురై, యంచుఁ
 దాళ కే

తనుఁ డెదమెచ్చఁగా వినినల్లిండుల కాసుకుమారు చావుకం
 తెరు బెఱచావునుం గలుగునే, చాటి తల్లులచింత దీక్షనే, ౨౭

ఉ॥ పిన్నటనాటనుండి తనుఁబెంచినభీష్మునికంటె వస్త్రసం
 వన్నునిజేసినట్టి గురువక్యునికంటె గన్నతండ్రికం
 తె న్నలినాడుకంటె శకునిం బెదఁజేసి తదీయభాధచే
 నన్నివిధాలఁదెచ్చి భరతావనికేం గురురాజు దుర్దేశ, ౨౮

సీ॥ సేనలు మోహరించెడునేర్పుగలిగిన

సేనా ధిపతులు నశించిరపుడు,
హయలక్షణంబు లాద్యంతంబు లెఱిగిన
సారిధులెల్లను సమపిరపుడు,
గొప్పయేన్దుల నూలుకొల్పి పోరించెడు
మానటీలెల్లను మడిసిరపుడు,
ఒక్కండెమార్కొని పెక్కుసేనల బోరు
సస్త్రవిద్యాని ధులడగిరపుడు,
ధర్మమెచ్చటఁజెడక యుద్ధంబునలుపు
రాజరాజాధిరాజులు మ్రగ్గిరపుడు,
శ్రీబంధో దులఁదూఁగుచుఁ జెలగుచున్న
భరతఖండంబు దుర్దిశపాలుచేసి,

॥ భూపతులేగినఁ బోషకభృతీలేమి

బ్రాహ్మణవర్ణంబు బ్రతుకుటెట్లు,
బ్రాహ్మణు లెడిన విద్యత్సహాయములేమి
వృత్తులు మహిని వరిలుటెట్లు,
పత్నీ చెడిపోవ బేము లడుగంటి
యూరుజు లేమియుంబు నొందుటెట్లు
లూరుజు ల్లిక్కరియుండ విత్తములేమి
నవరవర్ణము సాఖ్యముదుటెట్లు,
లవరవర్ణంబునెడిన సస్యంబులెల్ల
నలవడుటయెట్లు, సస్యముల్లూఁగున్నఁ
బ్రజకుటిపనమెట్లు, జీవములేమి
దేశమెట్లును యోజించి తెలియవలయు,

ఉ॥ చోడులు రాజుజెల్లెరి, మఱి జూదరులెల్లను మంత్రులైరి వా
క్కురులు జోదులై,ర పరిశుద్ధమధుఁత మత్తచిత్తు లా

- చారము సెప్పువా రయిరి, జారులు దేశికులై కట్ట! యీ
భారతభూమి యిట్టి దురవస్థలపాలయి చెందె దైన్యమున్,
ఉ॥ ఇట్టియవ నవచ్చినపు డెక్కడివరము, లేటియాశ్రమా,
లేటిప్రజైకమత్యమింక, నెచ్చటికర్మము, లేడిధర్మమిం
కెట్టినుఖోపజీవన, మీరెక్కడి విద్య, లింకేటి వృత్తు, లిం
కెట్టివృష లపాలనము, నెక్కడిరాజ్యము భారతావనిన్, 30
- చ॥ సకలమహీశు లాపగిది జచ్చిన సుర్వర కేమిది, క్కరా
జకత ప్రసన్నమయ్యె, దివసంబులు చన్నకొలంది దస్కర
ప్రకరము వీళ్లుదొంచుకొనె, బ్రాణభయంబున వృత్తులెల్ల మా
ని కడు పసికొనై బ్రజ వసిస్థలులగు వసించె నత్తటిన్, 31
- చ॥ తలుపులులేమి గుక్కలు స్వతంత్రముగా నిలుసొచ్చురీతిరా
జులు నశియింపరా నె. తటిజూచి విదేశజ లొక్కొక్క రి
యిలకరుదెంచి నో ముకొని రిచ్చకువచ్చినయట్లు వేలు ల
క్షలు మఱి కోట్లు సేయగల కాంచసరిత్తు చిరత్తు జస్తువుల్, 32
- ఉ॥ డచ్చులు బోగ్గుగీజులు నెడపెడబొచ్చిరి, చొచ్చియిచ్చుకున్
వచ్చినయట్లు గ్రంథము లపారిముగా గొనియేగి, రేమన్
వమును భారతీయుల యవస్థ, దివసంబులుచాలకున్నఁ బై
పచ్చడము న్నారించెనట కక్షులు, నవ్విధమయ్యె సద్దీయన్, 33
- వ. ఇట్లన్నిటం జెడి భరతఖండంబు తొంటిసిరులం బాసి యత్యధమ
దశకుం దిగిన హతి శేషులు ను నతదుర్బలులు ను నగు రాజకుమా
రులు దానిన్ భరియింప నత్తువ లేక దుర్దశలపాలైరి. బాన నా
ర్యధర్మంబులు సెడియె. వర్ణబులు సంకీర్ణంబు లయ్యె. వృత్తులు
నశియించె, బ్రజల కీతిబాధలు మెం డయ్యె. జీవితంబు దుర్లభం
బయ్యె. ప్రాణార్థంబులకు సేమంబు లే కునికె బ్రజ భయంబంది
స్వేచ్ఛాసంచారంబు డిగి తమగృహంబులం దడగి కాలంబుపుచ్చె
బలం బున్న వా డెట్టి డయ్యె బలహీనుని నొంప సాగ. ఉత్తమవ

ర్ణం బడు గంటి హీనజాతికి నళి వాసం గె. నిప్పగిడిగ్రామక్రమంబునఁ
 జెడు చున్న దేశంబుఁ గాంచి నగచి వృద్ధవహర్విజయంబు దేశారి
 వ్రంబుం దొలంగింప నుంకించి బాలురు ననద లగు రాచకొడుకు
 లం జేరి యతికరుణంబు గా వారి సేమంబు లరసి నారికి హితో పదే
 శంబు సేసి తమ కున్న విద్య బలంబున మఱలఁ బ్రజలం. దమవశం
 బు సేసికొని వేదంబులు ముఖస్థంబులు గావించి జనుల నడవడికి
 గా స్మృతులు నిర్మించి రాజ్యంబును స్థాపించి న్యాయస్థానంబు
 లేర్పఱచి వ్యవహారకాండంబులు సాగించి భరతప్రపంచంబును
 గొంతవట్టు కలంకఁ దేర్చిరి. అయ్యెడ విద్యకలిమి బ్రాహ్మణవర్గం
 బును ననుగ్రహించి వారిశరణంబుసాచ్చి భూపతు లెల్లవారిం బ్ర
 థానుఁ గా నాచార్యులు గాఁ బరిగ్రహించి తత్సాహాయ్యంబున
 భూపరిపాలనంబుఁ గావించఁ దొడఁగిరి. కావునఁ బాటుపారితో
 డ్పట్టు రాచవారి కనివార్యం బయ్యె. బ్రాహ్మణు లిప్పగిడి బ్ర
 పంచవ్యవహారభారంబునఁ దగిలి కొండలు తమయాశ్రమధర్మంబు
 లు వడపలేనివా రైరి కొందఱు అవి నడుపఁ గంకణంబుఁ గట్టు
 కొనిరి. ఇట్లు తద్వర్గం బిరుతెగ లయ్యె. నీరెండుతెగలం దొకరు
 తొక్కివ్యవహారంబులందు ను రెండవవారు మతాచరణంబులందు
 నుఁ బ్రముఖులై మంత్రులు నుదీర్థులు నైరి. ఇవ్విధంబున రా
 జులకడ నతిగౌరవం బందుచు సతిప్రబలులై నతికల్లు చున్న బ్రా
 హ్మణులయెడ నితరవర్గంబుల కనూయ యంకురితం బయ్యె. రా
 జులతో రాజులు పోరాటములు మానిరి. గాని ప్రజలలో జాతివై
 షమ్యంబులు పొడవి వారిలో వా రొకభౌకభృ కయ్యంబులకు
 దొరకొనిరి. ఎంతఁ జేసినను నితరవర్గంబులవారువిప్పులం గెలువఁ
 జాలరైరి. భూపాలురు బ్రాహ్మణు లన్న భయంపడ సాగిరి
 బ్రాహ్మణులు తమకుం గలిగిన యున్న తపదములను వంశపరంపర
 గ ననుభవించుచు గర్వించి క్రిందిజాతులపై నెక్కు డాధిపత్యము

నాగించి వేదబాహ్యుంబులగు పురాణగాధలనువెలయించి కృజలం
గర్భపరంఘరయంను ముగించి మూఢాచారంబులు నింది యుక్తోకిం
చి రిట్టియెడ. 31

గీ. జగతి శుద్ధోదయండు నా • మగధదేశ
పతి మహామాయ నా నొప్పు • పరమసాధ్వీ
వలన సిద్ధార్థుఁ డనుపుత్రుఁ • ఒడసె, గపిల
వస్తు వన నొప్పు పురమున • వరలె నతఁడు. 32

శా. ఆసిద్ధార్థుఁడు పిన్న నాఁ డె బహువి • ద్వావంతుడై యింద్రియ
వ్యాసంగంబునఁ దల్లిదండ్రులను భా • ర్యాపుత్రులం దాసదా
సీనఘ్నంబును వీడి యాయతతప • శ్చీ నొప్పెనక్షయ్యమో
తౌసత్తిం బాలుపాగు నిశ్చలమనో • వ్యాపారవిష్ణున్ డై. 33

చ. ధరణి నహింసకన్న నిక • ధర్మమునుకొ మఱి భూతకోటికిం
గరుణ యొసంగు నాయమున • కన్ననుఁ బుణ్యము పండటప్పహా
దరసమదృష్టిచేఁ గనువి • ధంబునకన్నను నీతి యుం బరా
త్పరు సేరఁముక్తింజెను మ • తంబు ను లే దనిదోచెదన్మతి,

ఉ. తోచినతోడ నే జరుల • తోదనభావము నచ్చటచ్చట
సూచన పేసె జేసిన వి • శుద్ధమసస్కల శెల్లఁ దన్మతం
జాచరణీయ మునును య • తార్థమటంచునుదోచె దోచినకొ
ధీచతురుం డల్లండు తన • దివ్యయత్నింబును సాఁటె నంతటన్. 34

గీ. అమృతాత్మ్యంబు బోధించి • నట్టిశాద్ధ
మతము గోసలమగధాధి • పతులచేతి
మొగట నవలంబితా బయి • విదపఁ జీన
వలకు వ్యాపించె గొన్నియ • బ్రములబోన. 35

గీ. ఇత్యేషుగవ నిఖలవిం • ధ్యోత్తరప
పంచమునఁ జీవవరకు వ్యా • ప్తయి నట్టి

బాధమత మొక్కకొంత నా • బ్రాహ్మణాధి

పత్నీయు నడంకు దొడగె న • పుట్టునంకు.

రం

ఉ. ఇంది య యందు నుండుసిరి • యెచ్చట లే దని గ్రీనురా జల

జ్జాండరు దండిసేన గొని • చేయ్యన శీతనగంబు దాటి రా

నుండిన గండుమీఱి పును • బోత్తెనునాచున్యపాను దాతనిక

భాదనమం దెదుర్కొనుడు • వానిమహాధతికిం గలంగుచుక.

ఉ. దండిమగండు వీనిని వృ • ధా చెనకం దగదంచు లో నల

జ్జాండరు మెచ్చి యాతనికి • గౌరవము న్మెలకొల్పి వేగ వే

దండిశతాంగఘోటకప • దాతీయుతం బగు నైవ్య మెల్ల ను

ద్దండగతి స్మరిల్పి మగ • ధపృభు మార్కొన నుద్యమింపుడు.

చ. అలజడిఁ దద్బలంబులపు • డాజకి నూల్కొన కిశృకేగఁ గా

సెల విడు మన్న గ్రీనుదొర • చేయున దేమి యు లేక కొంతఁజిం

తిలి యట నొక్కనిం బ్రతిని • ధిక్ సెలుక స్సనువానినుంచి తా

వేలవడి యింటికేగె దల • పెట్టినకార్యము మాని యత్తటిక.

ఉ. నందులు పాటలీపురము • నంబలుపెక్కి నుత్తి నూను మా

ర్యుం దమ మంత్రి చెప్పిన హి • శోక్తులు చేకొని వెళ్ళగొట్టియి

బ్బందులువెట్ట నాతఁ డొక • బ్రాహ్మణునిక శరణంబు వేడితా

జెందినదైవ్యము నిద్రికి • సేసిన నాతఁడు నుం గృపార్ద్రుఁ డై. రగి

ఉ. శక్త్యము కానితంత్రములు • సయ్యనఁ బన్ని యమాత్యవర్యుని

ర్వాక్కునిఁ జేసి గెల్చి రణ • పారగులై తగు గ్రీనువారితా

నైక్యముఁ జెంది నందకుల • మంతయు నున్నఁగఁ జేసి యచ్చెజా

ణక్యుండు చంద్రగుప్తునక • నంతదయ స్తగధాధిపత్యముక. ర౩

వ. ఇతైఽతింగునఁ జంద్రగుప్తమూర్త్యుండు మహావద్మాదినందులఁ జక్క

డఁచి చాణక్యసాహాయ్యంబున మగధసింహాసనం బధిష్ఠించి తనరా

జ్యంబునుఁ దన్నుం జెనకవచ్చిన గ్రీనురాజప్రతినిధి యగుసెలూక

సనుతని నోడించి యతనిపుత్రిం బెండ్లి యాడి యార్యమలింబవ

లంబించి ముగవదివారు గేండ్లు రాజ్యంబుం బరిపాలించె, బిడపన
 తినికుమారుడు బిడుసాకులకు తండ్రిక. తన రాజ్యంబు నెక్కు
 డు పెంచి యరువదెనిమి దేండ్లు నిష్కంటకంబు గ. రాజ్యం బేత
 నతకుమారుం డశోకుం డసదృశవరాక్రముడై పారావ్యక్తిం
 గాంధ్రభూ భుల దన కరిగాపుని జేసికొని బహుధర్మనిరతుం డై
 రాజ్యం బేతె. శింగ రాజుతో నతడు పోరునెడ యుద్ధంబున న
 మసివనిరభటులక లేబుంబులు గాంచి తనకొరల్లంబున కేవలడినా
 టినుండి యుద్ధంబులతోలి మాని భూతదయ ముఖ్యము గ. బేరే
 మా బుద్ధమతింబున దు మిగుల బ్రీతిగలవాడై తన్మతంబును
 రాజసన్మతంబుం జే నన్మతకురుపు కతిపదిత్రంబు లగు విహ
 రంబులు గల్పించె. తనదిచూచుని మహేంద్రుని దుకుూతు సం
 ఘమిత్రై యనురాని సి హళంబునకనిచి తదధీశు జాధుం గావించె.
 మతి యు నేల మతాచార్యుల సంపి లాతివిలాతులందుఁ దన్మతం
 బుంబోధింప జేసె వశుమారణంబు మాన్చి సకలజనోపయోగం
 బు గ ననే వైద్యశాలలను దేవాగారంబులను ఘంటాపథంబులను
 దీప్తికలను నిర్మింపం జేసి గాజాధరాజవిరుదంబుం గైకొని చిర
 కాలం బాన్మపాలంకురాజ్యంబు పాలించె. అతనివంశంబువారా
 ణురంబులు రాజ్యంబు సేసిరి. ఆరవతరంబున బుష్పమిత్రుండను
 సేనానాయకుండు రాజుం జంపి తాను సింహాసనం బధిష్ఠించె. అతఁ
 డతిదుర్బలుం డగుటవలన గళింగపారావ్యక్తింధనాయకులు స్వ
 తంత్రులై తమతమరాజ్యంబుల నెల సాగిరి. అంధ్రనాయకు లక్ష్మ
 డు మిగుల బ్రబలు లై వింధ్యపర్వతంబుదాకఁ దమరాజ్యంబుం
 బెంచెరి. పుష్పమిత్రునికాలంబున మగధరాజ్యంబు కొంత తరిగె.
 పిడప గుప్తన శంబువారు కుమారగుప్తశంధగుప్తులు మగధదేశం
 బేలిరి. స్క ధగుప్తునిమతుండ. హావంశరా జుతోరమా ననువా
 నిచే జయింపఁబడి మగధరా జ్యం బాతనికిఁ గోల్పోయె. తోరమా

నునిపుత్తుండు మిహిరముడు. అతని రాక్షసకృత్యములు నెప్పుడవి కాదు. ఎల్లప్పుడు యుద్ధమునం దపేక్ష గలవాడగుచు రాజుల కోరిక బోరాటములు నల్పి మిగుల జనక్షయముఁ గావించి చివరకు మాళవమహీశతి యగు యశోధర్మనిచే జయింపఁబడియె. ఈ యశోధర్మం డె విక్రమార్కనామాంతరంబున నుజ్జయినగరింబు రాజధాని గా మాళవ గుగధాదిదేశంబులేకఁబ్బత్రంబు గఁ బాలించిన మహావీరశేఖరుండు. కాళిదాసవరరుచిన రాహుతామరు లీసార్వభౌముని యాస్థానంబున వన్నె కెక్కినవారు. విక్రమార్కుని యనంతరంబున నతనివంశంబునాగు పువంశపు చారిచేజయింపఁబడిరి. గుప్తవంశపు రాజులగు ప్రభాకరుండునునతనిపుత్తుండగు రాజ్యవర్ధనుండునువింధ్యోత్తరభాగంబునునుపగ్గిసిద్ధంబుగఁ బాలించిరి. రాజ్యవర్ధనునిసుతుండుశిలాదిత్యుండుతన రాజధానిఁ గన్యాకుబ్జంబున స్థాపించి హర్షవర్ధననామాంతరంబునధనేశ్వరసింహాసనాధిపతుండైనటువదే డు రాజ్యంబు పాలించె. రత్నావళియనునాటక రాజంబు సుసాస్కృతంబున నసదృశఫక్తిని నిర్మించిన శ్రీహర్షకవి యింతఁ డే యనియందురు. కవిసార్వభౌము లగు బాణభట్టభనభూతు లీ రాజవంశుని యాస్థానంబు నలంకరించినవారు. శిలాదిత్యుం డేఁబడే డు రాజ్యంబు పాలించి కీర్తిశేషుండయ్యె. అతని యనంతరంబున లలితాదిత్యుం డను కాశ్మీరరాజు కన్యాకుబ్జగరంబు సొచ్చి దానిసిరి యెల్ల నారించె. అలలితాదిత్యుం డే భనభూతిమహాకవినిఁ దన రాజ్యంబునకుఁ బట్టుకొని యే గె నని యుఁ జెప్పట కలదు. ఇది యట్లుండ మహారాష్ట్రదేశాధీశ్వరుండు ను రాజపుత్రివంశజుండు ను సగు పులికేసీ యనుమహారాజు పశ్చిమదేశంబున వల్లభిరాజుల నోడించి యమితిసంకదలచేఁ జెలువారు చున్న తదాగ్రజ్యంబును దన యధీనంబు సేసికొని వింధ్యోత్తరభాగంబునఁ గన్యాకుబ్జంబునఁబడు దన రాజ్యంబును జెంచి మిగులఁ బ్రసన్నుకెక్కె. ఈమహిపతిచతు

కృష్ణవంశజుడు ఇట్లు పెక్కముగ రాజపుత్రవంశజులు చెందగి
 యార్యవర్తంబును బ్రహ్మవర్తంబును నలమగొని యతిప్రబలు
 లై యార్యమతంబు నవలంబించి జాన్మలయెడ వైషమ్యంబుఁబూ
 నిస్వతంత్ర రాజ్యంబుఁ స్థాపించుకొని యే సాగిరి. బ్రాహ్మణులును
 వారిపక్షంబు వహించి వారిచే గౌరవంబులందు చువర్తిల్లిరి. కుమారిల
 భట్టుండు ను శంకరాచార్యుండు ను నప్పు డాస్యమశంబునుబోధిం
 చుచు నితరమతంబులను జక్కడఁచిరి. అనేక శాఖలు గ
 విభాగింపఁబడి వేదనిషిద్ధంబు లగు మరాచారంబులచే నిండి యు
 న్ను యార్యమతంబును సొస్కరించి శ్రీశంకరాచార్యుం డద్వైత
 మతంబును బోధించి పంజ్జితకమత్యంబు వొరకొల్పి. రాజపుత్ర
 మహీనాథు లెల్లగు నయ్యాచార్యునిమతం బంగీకరించిరి. జాన్మ
 తంబు ను నప్పటిక తిహీనదశకుం దిగి యుండినకతంబునఁ దన్మ
 తావలంబును ను నీవధ్యేదంబుచే వెలయును జాన్మమతమందలి
 యెల్లసదాచారంబులు గలిగి వెలయు చున్న శంకరుని యద్వైత
 మతంబును గౌరవపుకస్సరంబు గ నంగీకరించిరి. కాన జాన్మలెల్ల
 రు నద్వైతులైరి. వారివిహారాగారంబులు దేవగారంబులుగ మూ
 ర్పఁబడి భారతగామాయణాదిపురాణకథానాయకుల విగ్రహంబు
 లందు స్థాపింపఁబడియె. అచిర కాలంబున నె శంకరాచార్యుం డి
 లోకుం డగుట యు నమ్మహానీయుఁడు బోధించినమతంబందలి
 సత్యం బె టుంగ లేక జనులు సర్వేశ్వరాధనంబు విడి పురాణ
 కథానాయకులఁ దదవతారంబులు గ నెంచి సగుణరాధనంబుఁ
 బూనిష్టి. ఆచారంబు లె ట్లున్నను నమ్మహానీయుని మేధాతీశయం
 బువలననునయ్యాచార్యునిబోధనాసామర్థ్యంబువలనను దేశంబునం
 దుఁ దొంటిమతవైషమ్యంబు లేక యైకమత్యంబు గడలుకొనియె.
 రాజపుత్రభూమిను లవిచ్చిన్నంబు గ స్వతంత్రరాజ్యంబు లచ్చ
 టుచ్చట నిర్మించుకొని వర్ణాశ్రమధర్మంబులు కాపాడుకొనుచు

నొంపొరులయెడ స్నేహగౌరవంబును గలిగి కృతజ్ఞులై వర్ణింపఁ
చుండి రట్టియెడ. ౪౭

ఉ. ల్పరూ లేపుమిడిమి • వద్దిరిమార్గమునుండి యర్బుద
న్యర్బుదసంఖ్య గా దిగి ఘ • వద్రవిణాబు హరింపఁ జొచ్చినా
దోర్బల మొప్ప నారిని న • దుర్కొని పోరి రాజు తెల్ల నా
కర్బురజాతి యు స్విడక • కయ్యము సేసె ననేకవర్షముల్. ౪౮

ప. జయవలుం డనురాజు తద్యవనుల • స్సాధింప నుద్యక్తుడై
హయసూతాగ శతాంగ సంకలితినై • స్వశ్రేణిఁగొంచు వ్విమా
లయముం దాటిన మ్లేచ్చసేన లవలీల • దానికి పోరాడినం
బుల లోడ జయపాలవానిభయమ్ముం • జెడఁ దద్ధాటికొ ర

చ. యవనబలంబు లాతట ర • యంబున నజ్ఞులపాలుసేవ వె
దవిలి హిమాలయాబు వెన • దాటి వితస్త నదిం దరించి హిం
గపులను గెల్చి తద్విపుల • దూర్జముగా హరించి మేటివై
భవము దలిర్పి సంకు దమ • పాలనము న్నెలకొల్పె నేపునక

ఉ. భారతరాజు లిట్లు గెలు • వంబడి మ్లేచ్చుల కి మ్మొసంగుట
వారి కధీన నుయ్యెం గుగు • పాటలఘూర్జరమాళవాంగగాం
ధారికరూశకోసలవి • దృవిదేహకళింగవంగసా
వీరసురాష్ట్రమన్వయముఖ • వింధ్యనగోత్రరమాఖ్యరాజ్యముల్. ౫౦

చ. పిదకఁ గ్రామక్రమంబునను • వింధ్యము దక్షిణభూమి యుదగు
మ్మదళితమై తదీయవృక్ష • శాసనయష్టికి లొంగె దానబ
ల్లిదు లగు చోళకేరళత్రి • లింగము ఖావసనాధులునో భయా
న్నద మగు మ్లేచ్చరాజకరి • పాలనకుందల లొగ్గి రయ్యెడక.

చ. కడమరె దూర్బదిశ్శునను • వాన్నిధివింధ్యము దక్షిణసంకు
న్నడ మది దక్షిణంబున ఘ • సం బగు నెల్లలు గా నెసంగ నె
క్కువసిరి గల్గిసాఖ్యనుల • కు న్నె శ వై తగువాంధ్రభూమియ
కొడువశి పయ్యై రెడ్డివృక్ష • పుంగవవీరుల కాకొలంబునక. ౫౩

సీ॥ ఓవిశ్వాస్థూతి కేవృజనలబు పాశ్చిష్టింగు నిత్యేపహాయన కేనిరయ మొదవుఁ
 బిత్తుమాత్మహంత కేపిడ సంస్కృప్తిం చు సాధునిందితున కేవాధవాడముఁ
 బరదారరతున కేపాపంబు వాటిల్లు జీవహి సకున కేచెడుగు గలుగుఁ
 బరవి త్తహరున కేస్వాతకంబు ఘటిల్లు బహుభాషి కేన్యది ప్రాప్తమగును
 నిష్పవెట్టువాని కేస్వాతకమువచ్చు వివదుఁ డెందులన వెళుఁగుడుచు
 నవ్వియెల్ల నన్ను నావహించును జూడఁబడినఁగామునెల్ల గడపకున్న, 22

కం॥ ప్రతిభంగంబొనరించి యొ ప్రతులనదూషించి యొను నవాచ్యంబులచే
 తీతి నెహ్పాపముగాం త్రది జతపను నా కహినిగాంచి చంపకయున్నక, 2౮

ఆ॥ ప్రక్షాణహత్యలనఁ బొసఁగె శిశులంబులఁ గూటపాత్యముడి కొన్నయఘముఁ
 గరుణాపీడిపడయు కల్మషమును గల్గుఁ గన్న చిల్వఁ జంపకున్న నాకు, 2౯

చం॥ అశిగి వివాదిలక్షణము నం దొకపక్షమునూనిచెప్పవఁ
 డడులు నద్వేషగోభములఁ నత్యధికంబుగఁగల్గువాఁడు నె
 య్యుడలను దుష్టసంగతిరహించి చరించెడివాఁడునోలె బ
 ల్చనుగఁగనొడి జూచి సుని శిర్షము నిద్దలుచేయకుండినక, ౩౦

ఉ॥ జారులఁగుడ భోజనముచెప్పడివానికి విద్యుఁజెప్పి ల
 ద్వామనక ధనంబుగొన భగ్మవిహీనన కన్వసాంబు నె
 వ్వారికొ సేననల్ప వ్యధపాలగుచుగ డెడివాని కెద్ది చే
 కూను నద్ది నాకు సమకూరు నహింగని కూల్పకుండినక, ౩౧

మ॥ గరి సెన్నింపి సమస్తధాన్యములచే గట్టించుమర్త్యలికి
 దిరి వెంజేనియుఁ బెట్టకుండ ము దుర్భిక్షుండ నింకక సదా
 యురులక దారిక నడ్డముంచి వోణియాధంబుజంగూల్చు ము
 వ్కరుండకః సమ భుజగమంబులని అత్సంహర్తృ గావడినక, ౩౨

వ॥ జాతీయుఁ గృతిఘ్నుడను శస్త్రకర్తలకును పేద్యమాంసాశేనులకు నృశిచ్చేద
 కులకును శల్యకారులకును బాపండులకును నాస్తికులకును మృహవాతులకును బరరం
 ధ్రాన్వేషకులకును మృగయాగతులకును మధుమస్విజీవులకును నకృతజేతాదిర్మల
 కును గామాంఘలకును గన్యావికేతలకును సిద్ధిచు భురింబులన్నియుఁ గనఁబడిన
 సర్పంబునెల్ల గాభధర్మము నొందింపకున్నచో నాకు సంగపటిలెన్న, నని యెట్లుప్రతి
 జ్ఞచేసి స్థూలంబగు దండంబు ధరియించి శరిత్యక్తబ్రాహ్మణధర్ముండనై పరిభ్రమించు

చువిదోల్పణంబులును మహాకాయంబులును నగుపన్నగంబులంబట్టితధించుచునొక నాడు
మహాకణ్ణంబున వయోధికంబై పరుండియున్న యొక నీరుకట్టియం బాడగాంచి కాల
దండోపమంబగు కట్టియ లేవనెత్తికొట్టఁబోవుటయు నయ్యది ౧౩

క॥ “ఏమొనరించితిని నను నీమాడ్కిని సంభ్రమమున హింసించెదయా
భూమిసురవర! వృద్ధుని” నా మన్యులుతుండనగుచు నాతిని మదిలోక ౧౪
క॥ తలఁచుకొని యిట్టులంటిని జలసర్పముఁగూర్చి “నాదుసతి నొకయమీ తా
బలిమిని గఱచి వధించుట బలుపగగొని చంపుచుంటి బాముల నిటులకొ, ౧౫

చ॥ పనిచెద నిన్నఁగూడ యముపాలికేజీర నభీష్ట మెదియో
మనమున సంస్కరింపు మొకమా,, అని దండము లేవనెత్త నా
మెనుపటి వేపమానమయి నెద్రెయలుంగున “బ్రాహ్మణాగ్ర్య! భూ *
జనుల విషాగ్నిదగ్ధులగు సల్పెడిసాములఁ జంపు టవ్నయా, ౧౬

క॥ విషమున జననంబందిన విషధరులమయయ్య మేము విప్రవతంసా!
విషశూన్యులమైయుండుము, వృషగాదిది, జరుపు మనల మేకొనినటులక ” ౧౭

మ॥ అని యిబ్బంగి వచించుచుండినను నే నానీరుకట్టెం గడుకొ
ఘనమా కట్టియ నట్టెకొట్టుటయు దీగంటైన యద్దాని స్ప
ర్శనమైనంతన దివ్యపూరుషుఁడుగా సర్పంబు గన్నట్టె, జ
య్యననేసంతఁ దదంబ్రులందుఁ బడితికొ నాష్టాంగమానట్లుగక, ౧౮

చ॥ పడి పరమాద్భుతంపడుచు “ బ్రాహ్మణకాపమొ, లేక లీలమైఁ
బుడమిఁ జరించుచుంటా యిటు, పూర్వ మెవండవా చెప్పి నేను నీ
యెడలనొర్చినట్టిపని కీవు తుమింపు మహానుభావ!,, నా
వును హరిదత్వతేజమునఁ బొల్పెడి తర్పరుషాగ్ర్యుఁడట్లనెక, ౧౯

సీ॥ వచ్చియురాని బల్బలపుమీసములమై గుడిచేయితియని కోడకాడఁ
గంత వసంతు దిసంతుగొట్టటకుఁగాఁ జూచుచుండెడి మహాసుందరుండ
నంబరచుంచియో వార్తాగ్రముననుండి భర్మవాత్యభుజించు భాగ్యకాలిఁ
గూర్చున్నకడ కెల్లకొరినవస్తువు లైప్పింపఁజాలు నదృష్టవంతుఁ
డై చమత్కారపురి నొక్క యవనిసురుని కొడుకనగుచును నటనొక్కకొంటెనేరి
సలుపుటంజేసి నాకిట్టి సర్పతనువు దావరించెను, విమమయ్య దానితెజఁగు, ౨౦
తే॥ అచట సిద్ధేశ్వరంబున నవరుఁడ్డి లింగ మొందుండె నో భూనిలింపవగ్య!

పెక్కెములచేత సగ్వత్య లేవగలిగి యలరెడిఁ దదాలయంబు శివాలయంబు, ౨౧

క॥ ఒకతటిఁ దత్తిదేవ్యరసకు జరిగె మహోత్సవంబు నానాగతులకొ
నుకవి స్తవనీయులులగు సకలమహోవాద్యములకు స్థానంబగుచుకొ, ౯౨

సీ॥ పాకుపతులు జీర్ణపర్ణభక్షకులంను శివునియం దతిభక్తిఁ జెలఁగువారు
శైవమతస్థులు సతతమహోవ్రతులొ ఫలభక్షణముచేసి పరఁగువారు
కాపాలికులును నేకభుజులుచుటి నిరాహారత్రయముఁబూని యలరువారు
వారిపానముతోన వర్తించువారును వాయుభక్షకులయై వగలువారు
నైన మునుల కతములు సహస్రములును నమృతహామిషాక్షింప నరుగుదించి
మ్రొక్కి సిద్ధేవ్యరసకు సం దొక్కప్రక్క నోజు గూర్చింపి ప్రాచీనరాజముఘట,

కం॥ నానావిధచరితంబు లనూనామోదంబుతోడ నూతనధర్మకొ
బూని పరస్పర మాడుచు నానగరికి శోభగూర్చి రవనీవిబుధా! ౯౪
వ॥ మఱియును ౯౫

సీ॥ శ్రుతిలయోపేతమై శ్రుతికింపుఘటియించు మధురగానము కొంతమంది పొడి,
రంధపంగాయదుల కతిదయావృష్టి నమండవి త్రముఁ గొంతమంది యిచ్చి;
రడుగడ్డునకును నువోదేవయనుచు దన్వయించి త్రమునఁ గొంతమంది యాడి,
రఘ్వంబుఁ బాద్యంబు నవలీలఁ గల్పించి మాససార్వన కొంతమంది జరిపి,
రాప్రకారముగను నమ్మహోత్సవముగా యావనాతిరేక మావహించి
భవునియందు ద్వేషభావంబు నమకూర్చు జరిలి నటకు దుష్టజనులఁ గూడి, ౯౬

కం॥ ఉత్సవభంగ మొనర్పఁగ మత్సదృశులు కొంతమంది మంత్రము నెప్పుకొ
గుత్పితమతిని యటంచని సత్సముదయమునకు నెగు సలిపితి మిగులకొ, ౯౭

సీ॥ కరము దీర్ఘంబైన ఘనగదాదండంబు నతకరించుచు నున్న యట్టిదాని
దర్శనమాత్రాన ధైర్యవంతునైన గుండె బ్రద్దలుచేయుచుండుదానిఁ
బొడవైన తననాల్కఁ బూనికమైఁ జూచి కోపంబుచే బునకొట్టుదాని
కతవత్సరంబులు సంపూర్తికా మేదిభరముచేఁ గడు వ్యధంపడెడిదాని
నీరుకట్టై నొకటి నేఁ బట్టుకొనివచ్చి కుంపుగాఁగ నటలఁ గూడియున్న
జనముపైన వైవ సరవిఁ జెల్లాచెదరగుచుఁ బఱచె నకట! ప్రిణిభీతి, ౯౮

వ॥ అట్టియొడ నమ్మహాజనమధ్యంబున ౯౯

సీ॥ అహరహఃప్రజ్వలితాత్మతపోగ్ని చేఁ గలుపెటపులనెల్లఁ గాల్చికైచి
నజ్జనసందోహ సం స్తవనీయమా నత్యుత్తమత్రత మాశ్రయించి

పరమేశ్వరధ్యానపారవశ్యంబుచే నిర్వికల్పసమాధినిష్ఠఁబోని
బ్రహ్మశాస్త్రమునకు బ్రహ్మ లక్ష్యములేని ఘనశిష్యులెరి బ్రహ్మ గాఢభక్తి
కరులకుండ సుదృఢకంఠంబు గాత్రంబు బక్కనిలిపి శుశ్రూషంముముగ
ననవూకితాత్మఁడగుదు నాపాగ్రసం వీక్షణములనుంచి యిట్లు వుత్తియు ౧౧౦

చ॥ దవడలననువద గదలకయిండ్లెడి నాలుకొనచే నెనిమిదివళములగలిగి
యహోమింబుగానున్న బ్రహ్మదమ్మిగద్దియపై నధిష్ఠితంబగు నూయనండలమునకు
మధ్యంబున నంగువృత్తమున శరీరండును ద్వాదశాంగ ప్రతీకామండము నప్రతిరక్త శ్రమ
కృత్రిమం బద్యాసనస్థండును పదనాసండును నయ్యగుండును సర్వగుండును సర్వవే
దియు ననియ్యంగును నభేద్యుండును భరామణిజ్ఞులకుండును నగు మహేశ్వరు సకల
కించుచు బులకాంచితసర్వాంగుండును యోగనిద్యోవశంకతుండును సామదాత్రుల
క్లిష్టుండును సంనిగుడే ద్వియాకృతియు నై శుభాశ్రయశుభంబున మృదనుసంగతంబగు
వాముపంచకంబుం గుంభించి యంగువృత్తస్థనీయోగంబొనరించి కూర్చుండియున్న సుప్ర
తుండను తాపనోత్తముని విగ్రహంబునకు దక్కింబుం బుట్టుటయు మహావీర్యం
గును నానాకాత్రకృత్రమంగోను నకు తచ్చిహ్వము శ్రీవర్ధనండ్లెడివిందు సో
శరీరంబుచే సర్వత్ర చుట్టఁబడి నాతిమంచునకును నిజమగు లోకించి తాదృగకృ
త్యకరణంబు నాయదిగా గుర్రెత్తిగి కనలమెట బొటబొట నీశ్వం గార్చును నగుచు
పెదవలతో గన్న తాఱజేసి గద్దగర్వంబున నిట్లనియ,

క॥ శుభశుభాపాపతను బరమత్రయంబొనరించి పరగితి సేపిట,

సిగ్ధచిత్తుడనగుచు మహేశ్వరునిజ ధ్యానించి తృప్తిపొలిపి నీనిజ, ౧౧౧

క॥ తత్పత్నీయచే నేత్యుల్నితుండు ద్విభాషముండు గురుమహర్షి యో

పత్నీకౌతుండగుతమిపు డేతస్సగృహంబితమపు దాల్చినవాడై ౧౧౨

తే॥ అని శపించుట గును నాతఁ డాత్మజనున బ్రాహ్మణ్యని ప్రేమకల్పమున మంహం
దీక్షుతమగు భుజగాకృతిని భజించె దులువలందఱును బుద్ధిగలుగుటలు ౧౧౩

చ॥ ఆంతః గాంతవడికి వత్తై పనుండు సమాధింజాలించి తనమెయినున్న దారు
ణంబగు దండకూకంబును దిదూర్షింపఁబోన తనగాఢుడ దహతహపడియొడి నన్నును
భయంబున తటస్థులైయుండు సకలజనంబును బాదఁగాంచి జ్ఞాన సేత్రింబున నఖిలం
బును గుర్రెత్తిగి నామై గృహము నంతేవానినై నాగ్రహంబును జూపుచు నిట్లనియ,

క॥ ఘనకార్యముజేసితి ద్విజితినయని దినుని శపించి భర్తముగా

పని మనలగు మనబోంట్లకు జనియింపదునాథ దీన సంతస మెపునుక, ౧౧౪

సే॥ మానవులందును మఱి యితరమానవులందుఁ గాంచనంబున మఱి లోష్ట్రకాష్టములను
శత్రులందును మఱి బంధుమిత్రులందును మమతవర్తిచుతపనికి నమకు సిద్ధి, ౧౦౭

ఉ॥ శంభున బాలభవమునఁ గానక విప్రుశపించియుండినా
వీ, వపుఁగాక వత్స! యెటా, యిద్ది పరత్వము మామక్షనవా
చావశవర్తివౌచునక జయ్యనలేది నమస్కరించి కో
పావిలబిత్తుడౌచునక డగ్గురువర్తనితోడ నిట్లుకొ, ౧౦౮

అ॥ తేలిసితిట్టినిమ్ము లెలియక తిట్టిని, మెట్టి తిట్టినాడ నేను మొదట,
నద్దియౌపకార మెత్తరవలసినయదియ, తిదుశంకయందులకును, ౧౦౯

తే॥ హేలగానైన ననుభార్య మేనవింప నొరులతోడను బూర్వమం గొకపుడేని,
యట్టిహానినిమి త్తమెయ్యాడుమాట మాలుపుజాల, నీకేల యూరకుండు, ౧౧౦

అ॥ పాపమఁగాకప్రాధ్త పడచుకొండవై నిరియుఁగాక మేరుధరచిధరము
కడలి యింకిపోవుఁగాక నేనాడినమాటకాదు మాలుమాటయెపుడు" ౧౧౧

క॥ అని యీగతి పక్కఱించిన శ్రీవర్ధననమాఖ్య శిష్యప్రవరుడ
గనుగని ముద్రతముని యిట్లనియెం గడుమెత్తనైన వ్యాహరములకొ, ౧౧౨

చ॥ ఎఱుగుదు నేక నీదునుడి యెప్పుడు మార్పుచు జెందికుండుటకొ
గఱపఁగనొను శిష్యునకుఁగార్యము ప్రాయమునందుఁగూడ, బ
ల్పిలుకపునీవు, గాన నిటుచెప్పచునుంటి, వ్యయంబు కాదేని
జరిపినపూర్వపుణ్య మిటు శాపములిచ్చుచున్న నొడ్డకుకొ, ౧౧౩

తే॥ శంభు ధర్మము లేని యతజ్ఞజను లధోగతింగూలుదురు, తాల్మితోనకలుగు
నకలసిద్ధిబు, నందును సుయములకు నది యవశ్యంబుగా నుండనగునువత్స! ౧౧౪

మ॥ శంభున ౧౧౫

ఉ॥ ఓర్పి పురస్కరించుకొనియండుట మాఖ్యము తాపనాళికకొ,
ధర్మవిహీనుఁగూర్చియు నధర్మముగూడ, దనాదిసిద్ధ మీ
మర్తము, జ్ఞానసూన్యఁడగుమర్త్యుడు పాపునిగూర్చి పాపపుం
గర్తమచేయఁజూచు, నదిగర్హమునూ వివరింప నర్హకా! ౧౧౬

క॥ ఉపకారిక గావించినయొపకారములొన నేమియుండు విశేషం,
బపకారియెడలజరిపిన యుపకారము పొగడఁదగిన దుర్విధిలో, ౧౧౭

అ॥ ఎవ్వఁ డగుమొనర్చు నెంతయుఁగూర్చుడైవానియభిముఖలన వాడెచచ్చు,
దగ్గుడైనవాడె దగ్గుడొఁ గ్రమ్ముఁ, జచ్చినట్టివాడె చంపఁబడును" ౧౧౮

క॥ అనియిట్లు తచ్చిప్యంఘూర్ని వాక్రచ్చి శంసితవ్రతుండగు నాకువ్రతుండు
నామెడలఁ బరమదయాళుండై “వీనివాక్యము తిలకిసేరదుకావునఁ గుండలిశరీరుండ
వయి కొంతకాలము నిరీక్షించు” మనటయు నేను “మునిచంద్రిమా! యజ్ఞాతకాపవిత్రా
చనకాలుండగు నీవీనునియెడ ననుగ్రహించి యక్కాలం బెఱింగింపజే”యని ప్రార్థింప
నమ్మునిచంద్రిండు మఱియునిట్లనియె,

౧౧౯

కం॥ “తూణమాత్రమైన నిటలేతూణగుడి గీతాదికంబు గావించు విచ

తూణు పున్నెమెన్న నీధారుణిలో శక్యంబుగాదు పోగిడలకేనికొ,”

౧౨౦

అ॥ నిమిషమాత్రమైన నిటలాత్తురుత్సవమ్మునకు వంతరాయమును నెవండు

నాచరింపఁగడఁగు నవ్యాని పాతకం బెన్నటయు నశక్యమే తలంప,

౧౨౧

ఆ॥ ద్విజాడవయ్యఁ జెలిపి దేవతామహామను బాపివై తివీపు పన్నగంబ !

ముక్తిలేదునీకు ముమ్మాటికినిగాని వినువచింతునొక్కఘనపథంబు,

౧౨౨

తే॥ శివపడతూరమృత్రంబుకీకరంబు శ్రద్ధతోఁగూడి యెవ్వండు జపముసేయు

బ్రహ్మవధనుండిపొడమిన పాపమేని నాశమొందంగఁగలుతున్నరవరునకు,

౧౨౩

కం॥ పదిదినములపాపం బిరువదిదినములపాతకంబు వత్సరకృతమై

కుదురుకొనియున్న యథుమును బ్రిదులుపడతూరజపంబుపేర్కొనిగతికొ,”

౧౨౪

ఉ॥ అన్యభవాద్విలాసమును యచ్చివమంత్రజపంబుపేర్కొమై

శూన్యతగాంచుచుండుఁ బరశుధజలంబులలోన నుండియా

ధన్యపడతూరంబు సతితత్పరతకొజపియింపు, మంత నీ

హ్రోస్యముకొన్ని నాశులకు వంతమునొందు, శుభంబునేటరుకొ”

౧౨౫

కం॥ ఎన్నడు జలమధ్యంబుననున్న నినుకొ వత్సమాని యురులగుడముచే

తన్నలఁగఁబొడుచు గ్రుద్ధత నన్నడు నీకాపమోక్షమగును బృథాహా !

౧౨౬

తే॥ కాన నిటనుండి వేగంబ కడలినిపు చేరు మొక్క జలాశయశ్రేష్ఠమునకుఁ,

గిందిదిష్టంబు నే వచియించినాడ,,ననుచు విరమించె నువ్రతమునివరుండు,

౧౨౭

■ అంత

౧౨౮

కం॥ ఉమ్మలికమ్మున నేనీ కమ్మనినీరమ్ముగలగు కమలాశరరా

జమ్మునఁ జేరి కరం బనిశయ్య పడతూరజపంబు సలుపునునుంటికొ,”

౧౨౯

అ॥ భవదనుగ్రహమున బ్రాహ్మణాగ్రేసరి ! పాసివాడనేను బాఁపయొడలు,

నేమిప్రియమొనర్తు నిట్టి మహాపకారమొనర్చునీకు రయమ చెఱుమ,

౧౩౦

ఉ॥ వత్సుండ వీవయాదు, విదివాస్తవ, మందున నిన్ను సర్వసం
పత్నము పేతుఁడేయుట "వత్సుమువా, కటుచేయకుండినట్ల"
గుత్సయొనర్చు నార్యతతి, క శ్చ శుభేష్టము నిచ్చిపోదు, ని
గృత్సర సువ్రతాజ్ఞను విమానవరంబును నేగుదెంచడిక

౧౩౧

వ॥ అనియట్లు వక్కాణించుటయు.

౧౩౨

సీ॥ "ప్రాణప్రియం తైన భామినీరత్నంబు నడవిపాలానరించి యునుకుటయును
నన్న వస్త్రములకై యాయాగృహస్థుల బడిపంచలంబడి మిడుకుటయును
శ్లేష్మపిత్తాదులొ చెనరోగములచేత బాధింపఁబడి యెల్లఁ బనవుటయును
బలుగాతులై న శత్రులవాక్యగంబులు వ్యధపెట్ట లొలోనవనరుటయును
సద్వృతనములైనయస్మదప్రియము లియ్యవియు దివ్యపూరుషాగ్రగణ్య !
వీరి దీర్ఘగళిగి వెలసెడి మంత్రోపదేశమిచ్చి నన్ను దేవుయ్యు"

౧౩౩

వ॥ అని నేను సంపూర్ణించితి, నంత నప్పురుషోత్తముండు వార్ష పరవశుండై నుటి
యునిట్లనియె,

౧౩౪

తే॥ "ప్రత్య భారంబు వానైనఁ బడియెఁగాని దేవయానస్థితుండైన దీని కిప్పు
డొసఁగఁజాలను వివియో ను త్తిరంబు, సంగ్రహంబుగ వచియించి చ నెదవినుము,
కం॥ శైవవడతరమంత్రము భూవిబుధ! యమంగళంబుఁ బోనడచ ను, ద
త్వాననమంత్రము జపముం గానింపు మహర్షి శంబుఁ గడుభక్తి మెయికొ,

౧౩౬

చం॥ పదపడి పాతకంబువిడి స్వర్గమొ మోక్షమొ యింక నేడి నీ
మదిఁభిలాషఁజేతొ యది మానకపొందె, నేనుగూడ ముఖ
బెదపెదపాతకంబుల నె పొక్కులానర్పితి, నైనఁగాని నా
కొడ వెమహోదయంబులగు నూర్ధ్వగతుల్ ద్విజ! మంత్రసత్తచే,

౧౩౭

చం॥ ఒకఁడు సమస్త కానముల నుర్వినురాళి కొనుంగుభక్తి చే
తొకఁడు సమస్త తీర్థముల నోపికలోడ ముగింగివచ్చు నిం
కొకఁడు మహేశ్వరజిత్తముననుంచినడతరముకొ జపించు వీ
రికి ధరణీసురార్ద్ర! యొకరీతిసలంబ లభింప నయ్యడికొ,

౧౩౮

సీ॥ చాంద్రాయణవృతాచరణ సహస్రంబు శైవవడతరజపము నొకటె,
పితృపక్షకృత గయాపిండసహస్రంబు శైవవడతరజపము నొకటె,
కేదారభృగుపాతకకృత్యసహస్రంబు శైవవడతరజపము నొకటె,

జ్యేష్ఠపుష్కరమునందిను గోసహస్రింబు వైవమడత్తురజపము నొక్కట,
సర్వసంగపరిత్యాగ పూర్వకముగ బోరయుజ్జానంబున డత్తురజపంబు
నొక్కటియు, కానఁ దజ్జపంబు క్కరితి వాచరా గ్రంథయ్యయో యుగ్మచర్య!

అ॥ ఉత్తరాయణమున నొక్కండు చండిశేషర్చనంబొనర్చు దక్కొకండు
మహితశివపడర్ప మంత్రంబుజపించు, నుభయలొందుఫలము నొకవిధమున, ౧౮౦

కం॥ నోమమున సోమనాగుని సోమగ్రాము నొకండు మాయ మతోక్కడో
సేమమున శివపడత్తురమే నదిజపించు ఫలిత మిరువురి దొక్కడే, ౧౮౧

కం॥ సూర్యగ్రహణంబున నొకయాభ్యండు సన్నిహితి ముగ్ధ నన్యండు మహా
స్థైర్యమున వైవమనుజపకార్యంబొనరించు రెంటఁగలఫల మొక్కటే, ౧౮౨

చం॥ విరివిగనున్న స్వామిను విప్రుల కర్పణజేసి యాదిలా
నెరువునుదింట కబ్బెసము నెంతయుఁజేయు నొకండు వేటిొకట
డఱుమఱలేకతా శివపడత్తురమంత్రజపంబొనర్చు నీ
యిరువురునొందునట్టిఫల మెన్న సమానమగు తనర్చుకొన, ౧౮౩

వ॥ వానకాలంబున నశాచ్ఛాదితస్థంబునఁ బరంధీయుఁ బలికొంటున్న బలం
బులనసించియు నెండకాలంబునఁ బంచాగ్నిమధ్యంబుననుండియు నొక్కండు వర్ష శతం
బులు తపంబొచరించు, మఱియొకండు శుచియు శ్రద్ధాన్వితంబును నై రయింబపట్టును
పడత్తురమంత్రంబు జపించు, నీరెంటికిని గలుగు ఫలంబు సమానంబు, యాపరమహా
స్వము నీకుంఁగా వాక్రుచ్చితి, నియ్యది సాప్తికులకును భక్తివిహీనులకు నవచ్చియుంజూని
యది, నీమేల కోరి వేటిొకహితం బుపదేశించెన, నుచ్చైర్గతి నభిలషింతువేని మదుక్త
ప్రకారం బొనరించు"నని యహింసం బ్రశంసింపుము నష్టగుఱుండు మఱి యునిట్లనియె

— అహింసా ప్రాశస్త్యము —

అ॥ ఎల్ల వేదములు సహింసయు వరమధర్మంబుగాఁగఁ జెప్ప మహినురాగ్ని!
యందు బ్రాప్తంబునకు నది ముఖ్యకర్తవ్య, హట్టుగాన నుడుగు మహిమంబు,

అ॥ హింసకములుగాని యెల్లభూతములను నెవఁడు కరుణమాలి హింసపెట్టు
వాఁడు భూతసంప్లవంబగుపర్యంత మధికమైననరక మనుభవిండు, ౧౮౪

కం॥ ఎవఁడు చరాచరములకుందలి సదా యుభయ మొసంగుఁ దప్పకవాఁడి
యవని దివంబునగూడను నపు వివిధనుభూతికం డనాత్మేపముగక

అ॥ శివసమానమైన శ్రేష్ఠమాదైవంబు గంగననుకరించు భావనదియును
దాసుడుదుల్యమైన భగ్యంబు హింసకుండులెత్తమైనపాప మెలగుగలదన ౧౮౫

ప్రధాన పోషకులు.

- 1 శ్రీ శ్రీ జగద్గురు విరూపాక్ష స్వామిలవారు.
 - 2 రాజా బెల్లపురవల వెంకటరాఘవేంద్రరావు బహద్దూర్,
జాగీర్దారుగారు, నవాబుపేట
 - 3 బాకరాజు పరాంకుశరావు దేశముఖుగారు, యాడవరం.
- ఈనెల సామ్యుచ్చేరించిన చందాదారులు
- 1 చిన్నవల వెంకటరాష్ట్రీగారు, డిస్ట్రిక్టుమాజీలూరు, తిరు త్తన
 - 2 కె. శేషగిరిరావుగారు, మెడికల్ ప్రాక్టీషనరు, బందరు
 - 3 మంచికంటి వెంకటరామయ్యగారు, కంట్రాక్టరు, నర్సారావుపేట
 - 4 తాడేపల్లి వెంకటప్పయ్యశాస్త్రిగారు, చందోలు
 - 5 వాళం కృష్ణారావుగారు, రాజమండ్రి
 - 6 నేలీ ఉమాకాంతంగారు, బోయ్ హైస్కూలు హైదరాబాదు, జోన
 - 7 మల్లాచర్లు రాజగోపాలంగారు, భువనగిరి
 - 8 నట్రాజ శేషంగారు, చుచ్చంటు, సికింద్రాబాద్

(తెనాలి గామదండు కార్యాలయ ప్రచురణము.)

- శా. మీసైదోడులు వంగ గాష్ట్రమున నెమ్మిన్ మాతృదేశైక దీ
తాన కల్పమునక నిరంకుశ సముత్సాహులున్ దాస్యవి
ద్యాసత్వాన మొనర్చు వార్తలు దిగంత శ్రాంతమై మోయ చ్చి
చ్చి సిగ్గేటికి లేదా, యాంధ్రయువకోజ్జీవంబు నిరీనమో॥
- మ॥ “తటి గాంధీయుగ మేల దెంచె, నెక నేతద్భారతీయ స్వరా
జ్యరథం బాతల సారథిత్వమున వేసాగింపు”డంచుక జగ
ద్గురుడేవక దివిలోక మాచ్యుడవె యుగోపిచ సూర్యధ్వజుల్,
ఉరుతద్వివ్వరథంబు లాగుటకు రండ్లో భారతీయవజ్రల్ !
- మ॥ తరణోపాహులు భారతీయులకు నేతద్భారతీయ స్వరా
జ్యరథంబూనుటగా కిరీటరములే దా బాలగోపాల ము
గటి కీ కార్యధురంధరత్వము తగుక దచ్చక) సంఘట్టన
త్వగకు జచ్చిన నిచ్చినక గలదు జీవన్ముక్తి భక్తాళికా॥
- మ॥ ఒక పాదచాలిని రచ్చకీర్చిన దురున్యోగంబుకై పుత్రమి
త్రకళత్రంబులతోడ ముక్తభరతివర శ్రేష్ఠు లీ మాతృభూ
మికి (బా)ణంబులు భారవోసిరలె, బల్మిన్నేడు పాదచాల క
న్యక లేనూర్తర రచ్చకీర్చి యభిమానంబూర్చినక సైతురే॥

అభినవసరస్వతి

పత్రికాధిపతి జానపాటి పట్టాభిరామశాస్త్రి.

ఇదియొకమాసపత్రిక, ఇందుబ్రాహ్మచీననీవాంఛ ప్రబంధములును, నాటకములును, విమర్శనములును, విద్యావిషయిక పుస్తకములు వ్యాసములును బ్రకటింపఁబడును. ప్రాజ్ఞ సమృద్ధిములగు తాత్కాలికవ్యాసములవలనఁగలగు నానందముగాఁక చందాదారులకు సం॥ 2-3 అపూర్వగ్రంథము లలవడును. చందా సం॥ 1కి, ఈ 8,0-0

మాకార్యసానమున వెలకుదొరకు పుస్తకములు.

1 అశ్వయాచార్యవిజయము	0-4-0
2 కరిణికోధారిణి (పూరవీరభద్రకవి)	0-4-0
3 వాసంతికా పరిణయము	} ఇవి రెండునాటికములు.	...	0-4-0
4 కంసవధము		...	0-8-0
5 చమత్కారమంజరి (సింహాద్రి వేంకటాచార్యులు)		...	0-4-0
6 విరూపాక్షపీఠగురుపరంపర	0-2-0
7 నీతిగీతులు (నుమలి శతకమునకు సంస్కృతము)		...	0-2-0
8 విశ్వబ్రాహ్మణశబ్దబిందనము, బ్రాహ్మణశబ్దవిచారము		...	0-2-0
9 విగ్రహాధానఖండనఖండనము	0-4-0
10 చిత్తూరిజిల్లాతీర్థ విమర్శనము (పత్రికాధిపతి)		...	0-4-0
11 సంగదోషము	0-3-0
12 వీరభాగవతిము (ముదిగొండవీరభద్రకవి)	1-4-0
13 పులిందావివాహము (పత్రికాధిపతి)	0-4-0
14 గురిగింజ, వత్సలనీతిశతకము, వ్యాసవిష్కాసనము, పిప్లవేదము...		...	0-4-0
15 శివానందలహరి (తంగడ రామకృష్ణకవి)	0-4-0
16 లక్ష్మీవిలాసము (రాయసము వేంకటపతి)	0-4-0
17 నర్సారావుపేట శతావధానము (తిరుపతి వేంకటేశ్వరము)	0-3-0
18 వశ్యాంపుశ్యాం	0-2-0
19 పశ్యశ్చిరాగము	0-2-0
20 పురశ్చరణము	0-2-0
21 శంతనురాజచరిత్ర	0-14-0
22 రజన్వలావివాహఖండనము	0-8-0
23 వర్ణవృక్ష.			0-4-0
24 స్వర్ణకారవృక్షచారము			1-8-0
25 శుద్ధాంధ్రహరిశ్చంద్రచరిత్రము.			0-10-0
26 తిరుపతి వేంకటేశ్వరతీర్థము.			0-1-0
26 సూరసంహిత-అంగ్రము.	2-0-0

అభినవసరస్వతి కార్యసానము.

జానపాడు-వెడుగురాళ్ళపేట్ల, గంటూరుజిల్లా.